

Az előadás célja, hogy bemutassa az evidencialitást a mai udmurt nyelvben. Az evidencialitás az információ forrásának és típusának nyelvi jelölője. (Aikhenvald 2004: 3)

Az udmurt az uráli nyelvcsalád permi ágába tartozik, a 2010-es oroszországi népszámlálás adatai alapján 324 000 beszélője van, a népesség száma 554 000 fő. (Ethnologue) Az Udmurt Köztársaság Oroszország európai részén, a Vjatka és a Káma folyó között helyezkedik el. Az udmurtok saját köztársaságukban kisebbségben élnek. A beszélők általában orosz-udmurt kétnyelvűek, esetenként harmadik nyelvük a tatár. A városokban, hivatalos életben az orosz nyelv dominanciája jellemző. (Csúcs 1998: 276)

Az udmurtban grammatikai evidencialitás található, mely csak múlt időben különül el. Aikhenvald tipológiája alapján az udmurt a kis evidenciális rendszerrel bíró nyelvek közé tartozik, melyben két lehetőség különül el: az első kézből és a nem első kézből származó információé. (Aikhenvald 2004: 28) A két típusra a vonatkozó udmurt szakirodalomban gyakorta első és második múlt (GSUJ I. 1962, Csúcs 1990, Kelmakov–Hännikäinen 1999, Kozmács 2002, Siegl 2004) néven hivatkoznak. Az udmurt evidenciális, illeszkedve a kis rendszerek tipológiájába (Aikhenvald 2004: 154), széles, az információ forrásához köthető szemantikai mezőt fed le, illetve az ismeret forrásához nem köthető funkciókkal is rendelkezik, elsősorban az első személyű alakok esetében.

A mai udmurt nyelv evidencialitásának vizsgálati anyagát egyrészt a folyamatosan bővülő online Udmurt corpus adja (<http://web-corpora.net/UdmurtCorpus/search/>), ezen belül is a blogok anyagát feldolgozó alkorpusz. Választásom azért erre az alkorpuszra esett, mert a blogok nyelve közelebb áll a beszélt nyelvváltozathoz, így a második múlt tényleges használatának vizsgálatára alkalmasabb, mint a többi hozzáférhető szövegtípus (publicisztika, szépirodalom). A kutatási anyaghoz tartozik egy 2015-ös kérdőív is, mely a második múlt használati körére fókuszál. Ezen kérdőív eredményeit felhasználva vizsgálom meg, hogy az udmurt beszélők a blog kötetlen műfajában hogyan használják a második múltat (vagyis a nem első kézből származó információt kifejező evidenciális), és milyen jellegű eltérések figyelhetők meg tankönyvekben, grammatikákban megfogalmazott használatról.

Vizsgálati szempontjaim a következők: mennyire következetesen szerepel a második múlt ezekben a túlnyomórészt kétnyelvű szövegekben, illetve milyen beszédhelyzetekben figyelhető meg a következetlen használat. Külön kitérek az első személyű alakokra is, mivel ezek esetében a második múlt funkciója elsősorban nem az ismeret forrásához köthető. Úgy vélem, hogy szociolingvisztikai tényezők (elsősorban az életkor és lakhely) szintén befolyásolják az igeidő használatának következetességét, azonban valószínű, hogy jelen kutatás keretein belül erre a kérdésre nem adható meggyőző válasz.

Az udmurt evidencialitás kapcsán előadásomban röviden kitérek az ún. *-pe* modális partikulára (GSUJ I. 1962: 348; Winkler 2001: 63), mely evidenciális stratégiaként a hallomás útján szerzett értesülést fejezi ki. A partikula vizsgálata a kutatás egyik további iránya lehet, ezzel is árnyalva az udmurt evidencialitásról alkotott képet.

Bibliográfia:

- Aikhenvald, Alexandra Y. 2004. *Evidentiality*. University Press. Oxford.
- Csúcs Sándor. 1990. *Chrestomathia Votiacica*. Tankönyvkiadó. Budapest.
- Csúcs Sándor. 1988. Udmurt. In: Abondolo, Daniel (szerk.) *The Uralic Languages*. Routledge. New York. 276–304.
- Ethnologue. <https://www.ethnologue.com/language/udm> (2016. 09. 29.)
- GSUJ= Perevosikov, P.N. szerk. *Грамматика современного удмуртского языка. I. Удмуртское Кинжное Издательство*. Izsevszk. 1962.
- Kelmakov, Valentin – Hännikäinen, Sara. 1999. *Udmurtin kielioppia ja harjoituksia*. Suomalais-Ugrilainen Seura. Helsinki.
- Kozmács István. 2002. *Udmurt nyelvkönyv*. JATEPress. Szeged.
- Udmurt corpus. <http://web-corpora.net/UdmurtCorpus/search/> (2016. 09. 29.)
- Siegl, Florian. 2004. *The 2nd past in the Permic languages*. M.A. Thesis. Tartu.
- Winkler, Eberhard. 2001. Udmurt. *Languages of the World/Materials* 212. Lincom Europa. München.